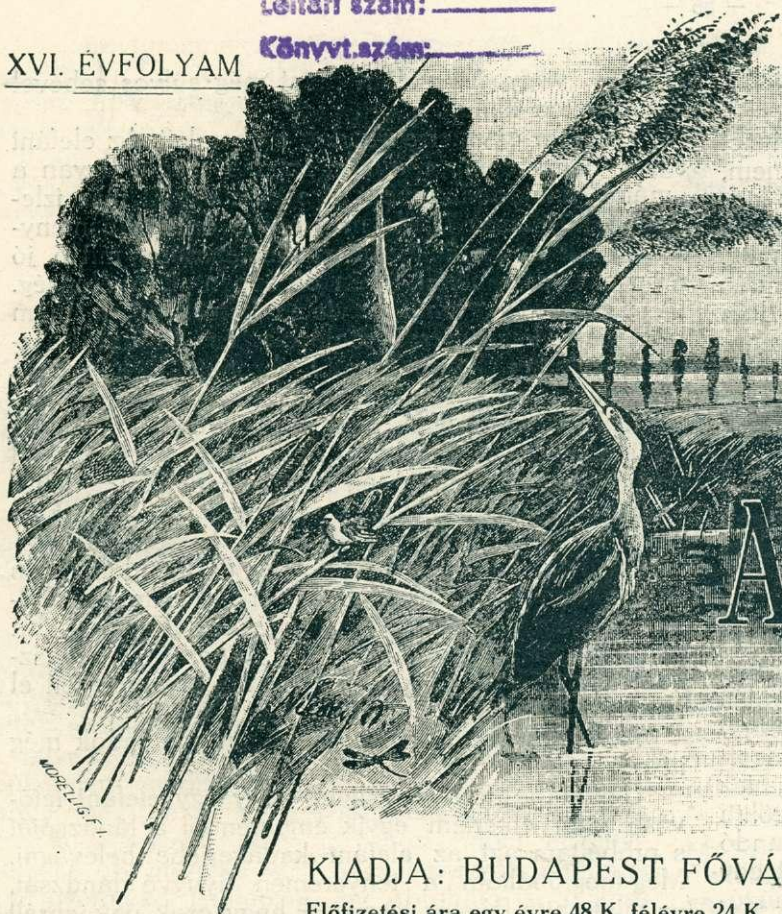

A TERMÉSZET.

AZ ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERT
IGAZGATÓSÁGÁNAK KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL
SZERKESZTI: RAITSITS EMIL

KIADJA: BUDAPEST FŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE

Előfizetési ára egy évre 48 K, félévre 24 K. • Egyes szám 3 K. • Megjelen minden hó 1- és 15-én

Afrikai vadászkutató utazásaim feljegyzéseiből.

(Utánnymás tilos.)

Írta: Kittenberger Kálmán.

Egy lándzsadobással megölt elefánt.

Az olvasó bizonyára csodálkozni fog, ha a fentebbi címet olvassa. Lehetséges lenne egy elefánttal egyetlen egy lándzsadobással végezni? Igen, lehetséges! És itt is biztosítom az „A Természet” olvasóit, hogy följegyzéseimben „csak az igazat és semmi mást, mint az igazat” (mint az angol eskümintá szol) írom. A dolog különben így történt:

Utolsó afrikai expedicióm utolsó gyűjtőcampjéhez, Bugoma őserdőbe vitt utam 1914. év június havának elején. Bugoma őserdő az Albert-Nyanza déli partját szegélyező hegységektől délre terül el és a nagy Kongó-Medence óriási őserdőinek úgyszólván egyik keleti kiugrása.

Az utolsó tanyám őserdőjének a faunája igen érdekes volt; itt találkoztam először az emberszabású majmokkal, melynek egy igen érdekes képviselője, a „feketearcú csimpánc” (Tschego; Troglodytes Tschego) nem nagyon ritka, bár nehezen megfigyelhető lakója volt az őserdő liánokkal át- meg átfonott sűrűinek. Az emberszabású majmokat akartam alaposan megfigyelni és tanulmányozni és azért is telepedtem le Bugoma őserdőben.

Hogy az őserdőben gyűjtőkirándulásokat tegyek, ahhoz föltétlenül szükséges volt egy-két jó vezető, ki az őserdőt ismerte. A nagy afrikai őserdőkben jó vezetők nélkül szinte lehetetlen boldogulni; az

őserdő egyedüli útcinálói az elefántok és sok helyen a bivalyok is és ezek csapásai után keletkezett ösvények annyira össze-vissza kúsztak — az öreg csapások kereszteződnek a frissekkel és a legfrissebbekkel, — hogy azon ugyan el nem tud igazodni senki, csak az, ki egész életét az ily őserdőben töltötte.

Vezető nélkül máskülönben is nagyon veszedelmes lett volna Bugoma őserdőbe járni, mert a bentszülöttek bivalyokra, óriásdisznókra (Hylochoerus meinerzhageni), sőt elefántokra is — ezen vadak csapásain természetűen eltakart csapdákat építettek, melyekbe — kivált a gyűjtés vagy a vadászat hevében — könnyen belemászhatott volna az ember. Ha pedig ilyen egy-két tonna súlyú, több fatörzsből összekötözött csapdanehezék (óriásdisznókra, sőt bivalyokra is használták ezen lezuhanó csapdákat) roskad a vigyázatlanra, vagy ha egy, a csapdaszerkezetet megoldó liánralépés után egy faóriásról alazuhanó, óriási kolonccal megnehezített lándzsa (elefántokra használtak ilyen csapdákat) spékeli át és töri pozdorjává az őserdők álnok veszedelmeit nem ismerő, úgy annak a fehérnek hírét sem fogják hallani a hozzátartozói. Ugyanis az ilyeszerű törtétesek szigorúan tilosak az angol területeken, — bár messze, a Kongó határán lévő vadonságokban lehetetlen azt ellenőrizni, — így hát a feketéknek érdeke volna az ilyen balesetet eltitkolni. A feketék pedig jó titoktartók.

Kikonda nevű négerfalu „mámi”-jánál (ugandai és ungoroi nemes úr, „gentry”) kellett vezetőket toboroznom. Hosszú utánjárás után kaptam is kettőt; ezek mind a ketten őserdőbúvó törtétek, csapdaállítók voltak és nekem „külön” meg kellett ígérem,

hogy üzelmeikről nem teszek jelentést, ha a „szerkál” (kormányzóság) uraival összejövék.

A két vezetőm egyike volt az elmondandó történet hőse. Furcsa nigger volt ez nagyon és hogy, hogy nem, soha sem tudtam szegénnyel rokonszenvezni. A külseje nagyon visszataszító volt. Valamikor kisgyerek korában jobbkezét egy „pufotter” harapta meg. A kigyómarást — hála vagy dacára a kigyómarás varázsdoktora kezelésének — hosszú betegség után vezetőm kiheverte, de a kigyóméreg rettenetes nyomot hagyott rajta vissza.

A jobbkezén csak a mutató- és az elsatnyúlt hüvelykujja maradt meg s az egész kéz teljesen visszamaradt a fejlődésben. Egy ötéves gyerek keze egy hatalmasan kifejtett ember testén! Jobb arcát is megtorzította a marás; a jobb arca teljesen félrehúzódt, jobb szeme különös vágású lett, szinte merev, „kigyószemnek” látszott.

Ez a nigger nem szívesen állt be hozzám vezetőnek. Csak a „mámi”, kit Unyoró királyának egyik minisztere, kivél „üzletbarátságot” kötöttem, kényszerítet, hogy vezetőkké lásson el, hosszas tárgyalás után (talán kényszerítésnek is mondhattam volna) állt szolgálatomba. „Mámi” szerint — mit én is igazolhattam később — vezetőm jól ismerte az őserdőt, hisz ő volt a legjobb csapdaállító és hurkoló és ő szokta vezetni és rendezni a száraz időszakban megtartandó nagy hajtóvadászkat. De hát jövetelem előtt egy héttel „nagy vagyonra” tett szert s innen volt húzódása a szolgálat alól...

Egy éjszaka a „félkezű” vezetőm egyik felesége kunyhójában arra ébredt fel, hogy egy pár garázda elefánt a kunyhó körüli szegényes „sambát” (a feketék ültetvénye, megművelt földje) pusztítja. Ő sem volt rest, hanem lándzsáját kézhez vette és kicsúszott a kunyhóból. Széllal számolva — és biztosan, törhetetlenül bizva a nyakán lévő elefánt-amuletteben — pár lépésnyire kúszott az egyik elefánthoz, mely éppen fölhajította az ormányát, hogy egy fiatal fát fosszon meg koronájától s lándzsáját teljes erővel az elefánt torkába hajította. Az elefánt — egy közepes nős-

tény — vagy 400 métert ment még súlyos sebével és ott aztán kimúlt.

Vezetőm egyszerre gazdag ember lett. Az elefánt egyik hátsó combja a régi szokás szerint ugyan a „mámi” tulajdonába ment át s vele együtt más ízletesebb húsrészek is, de még így is óriási húsmennyiség állt az én félkezűm rendelkezésére, mit ő jó áron el is csereberélt, lévén ott éppen akkor éhínség. (A nigger „jó”, tehát szívtelen kereskedő, kit nem bántanak lelkiismeretfurdalások és ki tud használni minden konjunkturát.) Azonkívül a magas „Szerkál” is az agyarak árának $\frac{1}{4}$ részét, mely körülbelül 70 rupiát tett ki, neki utalványozta... Ilyen körülmények közt igazán csak bolond ember áll — egy nigger hatalmasság nyomása nélkül — fehér ember szolgálatába, ki még csak nem is a „Szerkál” embere...

Itt meg kell jegyeznem, hogy Ugandában és Unyoróban, hol a benszülöttek nyilat nem használnak, vadászataikon csak a lándzsát használják. Én pl. ismertem egy kisebb „mámi”-t, ki nekem jó vadász-vezetőm is volt és ki egy évben 9 bivalyt ejtett el lándzsadobással...

A lándzsadobással kapcsolatban elmondok még itt egyet-mást.

Ugandába történt velem, hogy egy elefánt lelövése után elkértem egyik emberemtől a lándzsáját s próbáltam azt az elefánt kadaverjébe belevágni. Meg-meglóbáltam a tenyeremen nyugvó lándzsát, — mint azt a feketék teszik, — hogy csak úgy vibrált a vasvégű lándzsapapucs, aztán belevágtam a döglött óriás vállapjába. A puha vaslándzsa mély hasítást szakítva az elefánt bőrén, karikára görbülve visszapattant, úgy, hogy alig bírtam félreugrani előle. Bár a szubordináció nagy a karavánomban, mégis óriási röhejbe törtek ki embereim, mondván, hogy a fehér ember használja a „bunduki”-t (lőfegyver); a lándzsa a feketék dolga.

A meggörbült lándzsát fölkapta egy virgonc emberem, ki azt egy kövön és egy kővel egyenesre kovácsolta és aztán a lándzsát az elefánt vállapja mögé vágta. A legvéznább, a leggyengébb embere

POHARAZÁS KÖZBEN.

Nagy farsangunk volt!... — no tölts a pohárba!...
Fogunk megzápult, megromlott a gyomrunk,
Szemünk kiverterék és jól hasbarúgtak,
Megropogtatlák kemény magyar csontunk...
Mit szóltok ehhez híres kurucok,
Rákóczi népe, Kossuth Lajosok!?...

Nohát megtörtént!... — míg keményen álltunk
A muszkával, franczal, ráccal, rumunnyal,
És a híres ánglus is véres fővel
Ismerkedett meg híres ős kardunkkal,

Pár girhes, tincses, batyus ivadék
Látott el minket, — én is ott valék...

Óh átok, poklok!... — tölts hát a kupába,
Had hörpintsem ki Tokaj minden nedvét
S had csapom falhoz! — s aztán újra megint
Töltsetek meg mást és adjátok ismét,
Hogy feledjek, ha bírok, ha lehet
És ne fájjon, hogy látlak titeket...

No kómék, no, hát már most mit csináljunk,
Hogy, mikép csináljunk itt vissza mindent,
Hogy állítsunk fel a régi helyére
Ledöntött templomot, családot, Istent,
Hol kezd nekünk egy kissé fényleni,
Hol kezdjünk el újra építeni!?...

... Csak akkor lesz itt béke e hazában,
Csak akkor fog itt helyreállni minden,
Ha köztünk méltóságos áruló fajzat,
Hazátlan rongy, bitang söpredék nincsen,
Csak az menthet meg, csak erre iszom,
Erre kél újra „vivát!” ajkamon...

volt a karavánomnak, kit egy ökölcsapással minden nagyobb erőfeszítés nélkül letudtam volna ütni s ime a rossz lándzsa majdnem $\frac{3}{4}$ méternyire merült el az elefánt tetemében.

Ilyen eredményekkel jár a hosszú éveken át kitartóan s szorgalommal űzött gyakorlat.

A kecske ősi és ókori története.

Irtó: Raitsils Emil.

Az őseink, így a cölöpépítmények korszakában élő ember is főleg vadászat útján szerezte be a megélhetéshez szükséges táplálékot és egyéb anyagokat. A visszamaradt leletekből azonban arra lehet következtetni, hogy a főleg vadászatból élő cölöpépítmény korabeli ember a vízen épült lakóházak mellett már háziállatokat is tartott, így elsősorban kecskét, majd sertést, szarvasmarhát, juhot és kutyát.

Az ember a kecskét a szarvasmarhával egy időben szelídítette meg és egyesek szerint főleg a vallásos vonatkozások alapján lett hasznos háziállattá. A történelem előtti és a történelem kezdeti szakában napirenden volt a gyermekáldozat a maga véres valójában. Az ily áldozatoknak tulajdonképpen értelmét adatok híjjában nem állapíthatjuk meg, de a legnagyobb valószínűséggel arra lehet következtetni, hogy az őskori ember engedelmissége oly mértékű volt, hogy kész volt bármikor saját gyermekét feláldozni. Így Ábrahám is, ki késő öregségére született fiát Izsákot kész lett volna feláldozni Istennek. A nagy Isten próbára tette engedelmisségét, de Ábrahámot egyúttal a véres áldozat nyújtásában megakadályozta, mire az Úr engedelmes szolgája fiatal kecskegidát áldozott az Istennek.

Így jutott szerepre az emberáldozat helyett a kecske feláldozása a tisztultabb vallási felfogásnál. A Földközi-tenger országaiban szerteszét élő kecskéket érthető módon elsősorban használták fel az ott élő népek az isteneknek kedves áldozatul, mert ezek az állatok igen szaporák és a szelídítésre igen alkal-

masak voltak. A kecske elterjedése és tenyésztése a nyugatázsiai kultúrának köszönhető. A történelem előtti korszakban a Mesopotamiában és Egyiptomban a házikecske nagyon nagy elterjedésnek örvendezett. A gazdagabb földbirtokosok nagyobb kecskenyájukat tartottak. Ó-egyiptomi feljegyzés szerint három évezreddel Kr. sz. előtt az egyik fejedelemből 5023 drb marhája között 924 drb juhot és 2234 drb kecskét számláltak össze. Az ó-egyiptomiaknál a kisebb testű állatok tenyésztése ebben az időben nagyon elterjedt. A VI. dinasztia idejéből (Kr. sz. előtt a 2625—2475. évben) visszamaradt majdnem teljes épségben egy relief, amelynek egyik része madárvadászást és befogást ábrázol, míg a relief másik oldalán a pásztor őrizete mellett kecskenyáj látható. Egy másik relief III. Tiglatpileser asszír királynak (Kr. sz. e. 745—728) hadizsákmányát, amelyet a syriai hadjáratából zsákmányolt, örökített meg, hol a szarvasmarhák, juhek mellett sok szarvazott kecske látható. Az előbb említett kecskének szakállasak és a kosok hatalmas szarvakkal voltak ellátva.

Az ó-egyiptomiak famunkásai az erdőirtás idején magukkal vitték a kecskenyájukat és a ledöntött fák lombjaival etették a kecskéket, ezért a munkások jutalmul egy-egy kecskegidát vághattak le. Egyiptomból az igénytelen házikecske tenyésztése átkerült Afrikának a kultúra alacsonyabb fokán levő részeire is. Ezeken a helyeken részben a nagyfülű és szarvatlan kecskéket tenyésztették. A kecsketenyésztés a patriarchális hamitáknál és Afrika egyes néger törzseinél nagyfontosságú volt.

A cölöpépítmények korában élő házikecske, amelynek csont- és egyéb maradványai a mai korban is feltalálható, kisebb termetű volt a mai korbelineél.

Mindezekből látható, hogy a házikecske mint az emberiségnek legtöbb háziállata főleg Ázsiából származik s innen terjedt át Európa egyéb részeire és részben a Földközi-tenger országaiban élő vadkecskének szelídítése útján lett Európa lakóinak állandó háziállatává.

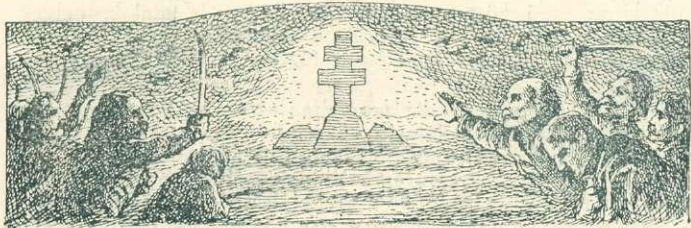
A tudományos kutatások egybehangzó véleménye szerint Nyugat-Ázsia hegyvidékén a legnagyobb

... No igyekezzünk, — rántsd válladra mentéd,
Rajta, egyengessed a lábászárad,
Szíjjjazzd magadra a szegletből újra,
Kicsorbult régi rozsdás fringiadat,
Húzd szemedre régi, rongyos kucsmád,
Hogy e gyászos éjjelt meg ne tudják!...

Gyerünk lassan, kémleljünk levegőre,
— Mintha pirkadna már a hegyek ormán...
Fogadjuk meg szentül az Istenünknek,
Bűnbánóan áldozva oltárunknál:
Vagy ragyogni fog újra kardunk,
Vagy meghalunk, — mind elpusztulunk!...

1919. december.

KISS DEZSŐ.

Emlékezzünk... Ne feledjünk...

Irtó: Angyal Lajos.

Langyos fuvalmú, tavaszi szellő simogatja a rügyeit bontogató faágakat; csalló, tavaszi napsugár enyhe fényében, halványan csillámló porszemek sokaságában temetőbogár sütkérezik: imitt-amott egy sárga pille céltalanul imbolygó alakját kapja el tekintetem s egy egyedül álló, pusztulásra ítélt raktárhelyiség eresze alól megveszekedett verébcsiripelés zsivalya, fülsikeltető lármája figyelmeztet: Megjött a tavasz!

Oculi hete! — A vadászház, a szenvedély hajt ki a szabadba, az ezüstsínű patakocskával szegélyezett, nyírfákkal meghintett vágás beszédes magányába, hol a bagolyfejű szellemmadár hívogató püsszegése, korrogása, szerelmes rengő-ringásába, kegyetlen vadász fegyverének villanása, durranása teszi fel a pontot.

* * *

Még kora napsütéses délután van, de én már kifelé tartok — fegyverrel vállamon — a közeli erdőségnek. Sétáló városi népség — nyitott szájjal habzsolva az üdítő levegőt — jár-kél az utakon mindenütt. Kipirult arcú „csigázó” gyermekcsereg csengő kacagás mellett csépli a szerencsétlen pörgettyűt; nagyot lódul némelyik a pattogó ostorcsapás alatt; másika a kitartó püföléstől elzibbadva oldalára dől, de nem sokáig tart a pihe-

valószerűséggel 7000 évvel ezelőtt már a vadonélő kecskéket szelidíthették. Ez a nyugat-ázsiai vadkecske a *bezoár kecske* (*Capra aegagrus* Lm.) a cölöpépítmények házikécskéjének ősanja. Általánosságban a bezoár kecskét tekintik a házikécske őseül. (Linné, Cuvier). A bezoár kecske Perzsiában, a Kaukázusban és Kis-Ázsia legtöbb hegységében tenyészik, nemkülönben Kréta szigetén nemcsak az ókorban élt, hanem a mai korban is a sziget magasabb hegységeiben még feltalálható. A bezoár kecske nevét a gyomrában és beleiben feltalálható ú. n. bezoár képződményektől nyerte. A bezoár képződmény általában a kérődzők bendőjében és recés gyomrában összetapadt növényi rostokból (phyto-bezoár) vagy lenyelt szőrökből (pili-bezoár) keletkezik, melyeknek gömbalakú felületét néha barna vagy feketés, fényes bevonat borítja. A bezoár kecske képződményeit régebben mérgezések ellen használták.

A bezoár kecske teje a munda szerint edesebb ízű, mint a házikécskéé. A hatalmas Zeust is csecsemőkorában a bezoár kecske teje üdítette, táplálta, midőn a leselkedő Kronos elől egy barlangba rejtették, nehogy a kegyetlen apa őt is mint többi testvéreit felfalja. Asklepios, az orvosok istene szintén kitett csecsemő volt, akit a vadonban egy pásztor abban a helyzetben talált meg, amint a kitett csecsemőt egy kecske emlőjével táplálta. Aigisthost, Thyestesnek fiát, anyja mindjárt születése után kitette és a vadonban szintén kecske táplálta tejével. Zeus a későbbi korban is védelmet talált a kecskének útján. Ugyanis Zeus védőpajzsa az úgynevezett *aigis* (latinul *aegis*) kecskebőrből készült. Aigis átjárhatatlan volt a harcban, Zeus ezt a titánok elleni küzdelmében felhasználta. Zeus a védőpajzsát, az aigist igen gyakran legkedvesebb gyermekének: Athenének adta át. Amidőn Zeus az aigist rázza, a halandó lényeket rettegés fogja el, miközben az ég dörög és villámlik. Athene aigisán kigyósfürtű Gorgófőt alkalmazott, melynek láttára az ember kővé meredt. Az *aigis* helyesebben a latin *aegis*-ből a következő képes beszéd értelmezhető: „*valakinek égisze (aegise) alatt*” annyit jelent, mint „*valakinek*

szellemi védelme, pártfogása alatt”. Juppiter (görög Zeus) kecskéit még Rómában is e misztikus értelemben tisztelték. Így Juppiter papjának: Flamen Dialisnak, aki a pontifex maximussal, Róma főpapjával teljesen egyenrangú volt, szigorúan tilos volt kecskét érinteni vagy a szót „kecske” száján kiejtenie.

A krétai vadkecskét az ókoriak megőrkítették képeken, pénzdarabokon és gemmákon.

A *chimaera* a görög nép mondában mint tüzetokádó szörnyeteg szerepelt és oroszánból, sárkányból és kecskéből összekombinált szörnyalak volt. A szó eredete a görög kecske = *chimaira*-ból származik (semita nyelven *chamar*), tulajdonképpen a barátságtalanul süstörgő, forró, tüzes naphtha-forrásokat jelképezte. A szicíliai *Himera* forró gyógyforrásai után a föníciai és a pún időben kaphatta ugyanilyen értelemben elnevezését. A *chimaera* elől oroszán, hátsó testrésze sárkány, közepe kecske, melynek leghíresebb bronzszobra a firenzei etruszk múzeumban látható. Ugyanitt megemlíthető, hogy a *chimaera* képes értelemben *agyrémet* jelent.

Ebből is látható, hogy az ókori népek a kecskével bőven foglalkoztak és nemcsak a házikécske őseit: a bezoár kecskét ismerték, hanem ennek lezármazottjait a házikécskét is tenyésztették. Az ókorban Görögország és Itália környékén igen sok kecskeszigetet ismertek. Cato azt meséli, hogy a vadkecskének több mint hatvan lábnyi távolságból egyik szikláról a másikra ugranak. A Juno ünnepélyekből, amely alkalommal kecskére lőttek, arra lehet következtetni, hogy egykor Latium hegyein is vadkecskék élhettek.

Számos vadkecske élt Euorason, Sparta mellett, a Taygetos hegy egyik részén.

A lakemonok királya az ütközet megkezdése előtt az ellenség szemeláttára a harcmezőn Artemis istennő tiszteletére egy kecskét áldozott. A marathoni győzelem után az atheniek kezdetben évenként 500, később 300 kecskét ugyancsak a vadászat istennőjének áldoztak. Aristoteles szerint az áldozati kecskének nem voltak valódi vadkecskének, hanem a házikécskének egy fajtája.

nése; a fáradhatatlan apróság ostorára csavarintva újabb kerिंगőre kényszeríti a kimerült játékszer.

A várostól kiérve pacsirtaszó csendül fel a levegőben. Szerelmes dalától hangos a mező. Dallamos éneke hol panaszosan csalogató, hol boldogságot hirdető. Amott az — kétség és remény között — még keresi szerelmes kis asszonyát, emez már — úgy látszik — ráakadt hűséges párjára, ennek szól nászda, övé már minden gondolata. A büszkeségtől dagadó hanghullámok danája most hirtelen elhallgat, a levegőben trillázó trubadur lebukik; csók után szomjazik, csók után vágyik.

S a szántó-vető paraszt ezalatt nyugodtan fogja az eke szarvát, kőtenyéből nyugodt, kimért léptekkel szőrja a magot. Lehet, hogy szívében viszhangra talál a szerelmet hirdető pacsirta szép szava, lehel, hogy a föld, a jószág, a terméken járának gondolatai. Ha öreg, ez utóbbit forgatja fejében, ámbár fiatalkori visszaemlékezések is bizsergethetnek lassabban lüktető szívében, de ha még fiatal, megérti a madárdal szolamát, megérzi a föld, a levegőből kiáramló szerelmes tavaszt s asszonya után vágyódó gondolattal várja az esteli harangszót.

* * *

A rögös dűlőút még tart egy darabig s azután elkanyarodva, csöndes hajlással kapaszkodik a ritkásba. Pár száz lépés még s célomnál vagyok. Leheveredek a mohára s szemlélődöm. Jobbra előttem alacsony növésű szőlőhegy, tetején egymás mellé sorakozó pincékkel. Belsejükben jófajta nedűk, igaz hogy nem

sok; erről gondoskodtak a még nem régen erre járt oláhok. Azért maradt valamelyest, hála a gazdák furfangjának. A megmaradt is csak épen arra elég, hogy a gazda a nehéz munka után be-betérve, eliszogasson egy ideig s az esti kosztoláshoz is sültesszen a tarisznyába vagy egy „pint”-es üveggel. Így is nehezen tart ki az „új”-ig. Megitták azt az időt mások, amikor sógor, koma, szomszéd összeülve, nem volt rováson tartva, hogy hányszor buktatták meg a kancsót, persze a kellő étrendi alapozás mellett. Mert a valóságos zsirtengerbe fulladt pörkölt csibe, amihez könnyeket facsaró savanyú paprika dukál, ott szortyogott egy nagy „lábas”-ban, a pattogó tűző „sparhér”-on, csak utána kellett nyúlni. Szép, de elmúlt idők! Még visszajöhetnek.

Friss ibolyaszagot hajt felém a szellő. Nekiindulok, hogy megkeressem a tavasz e mély tűző, sötéten kékszemű virágát. Kankalin szőnyegen akad meg tekintetem. Sok-sok, egymás mellé nőtt kankalincsomók lepik el a zöldet. Sárga írgységükben kiüldöztek maguk közül minden más virágot. Egy-egy elárvult kikirics üti csak ki fejét a sárga sokaságból; kék virága élesen válik ki az elűtő környezetből. Végre ibolyát is találok. Félve, bűnbánóan szakítom le tövére e nemesen szelíd, szerelmesen illatos virágot s kabátomra tűzve visszaindulok pihenő helyemhez.

A szellő is megmozdult. Nyomában szülőágukhoz görcsösen ragaszkodó, zizegő falevelek síró beszéddel panaszkodnak a tavaszt. A bokrok ágai haragos mozdulatokkal ütődnek össze, egymásnak segítve e haszontalan lombuk lerázásában. S a szegény, valamikor élettől duzzadó, de most halálra sápadt levelek megadóan, de vissza-visszakíváncozva, lomha libbenéssel terülnek

Közép-Ázsiának őskecskéje a *Capra Falconeri*, amelyből valószínűséggel a szép külsejű angorai kecske (*Capra hircus angorensis*) származhatott. A *Capra Falconeri*-t egy ősi babyloni lelet örökölte meg.

Az egyiptomi kecske Hartmann R. szerint a *mamber* kecskéhez rokon (*Capra hircus mambrica*) aethiopai fajhoz (*Capra hircus aethiopica*) tartozik. Az orrhát erősen domborodó; fülei hosszúak és lelógók, szőrzete közepesen hosszú, tőgye hosszú és lógó. Mindkét nemű kecske szarvazott, a szarvak rendszerint hátrafelé és kifelé hajlottak, előfordulhat, hogy mindkét nemű állat szarvatlan. Megkülönböztetnek két főfajtát: *Capra hircus thebaica*, melynek orra igen elődomborodó és a mérsékeltén hajlott orrhátú *Capra hircus aegyptiaca*.

A házi kecske az embernek a legősibb házi állata. Még mielőtt az ember házat épített, már tenyésztette a kecskéket. A régi zsidóknál a kecske sokkal kedveltebb volt, mint a juh. Hasonlóképpen az arabok Islam megjelenése előtti korszakokban virágzó kecsketenyésztést űztek. Phrygiában és Dél-Kis-Ázsiában, Lyriában, valamint Kilikiában szőrzetben hosszú és sűrű növéssű kecskéket tenyésztettek. A kecskeszőrt rendszeresen nyírták, amelyből szöveteket és nemezt készítettek. Nemcsak szöveteket, hanem köteleket is készítettek kecskeszőrből. Az Aegei-tenger szigetei közül Skyoson tenyésztették az ókor legjobban tejelő kecskeit. Nemcsak az előbb említett helyről, hanem Naxos szigetéről is szerzett be Polykrates tenyészbakokat. Tenyészkecskéket a trák Maediából is exportáltak. Rómában közkedveltségnek örvendtek az epirusi kecskék.

A kecske húsát és tejét szívesen fogyasztották el az ókori népek, de nemzetgazdasági nézőpontból legfontosabb mégis csak a kecsketejből készült sajt volt. Nemcsak a szegényebb néposztály élelmezésére szolgált a sajt, hanem inyenc falata volt az előkelőbb osztálynak is. Az ókori irodalom megemlékezik, hogy Pius császár az úgynevezett alpesi sajtból annyit evett, hogy telhetetlensége miatt ily lakoma után szörnyethalt.

A kecskéket az ókoriak nemcsak a tejtermelés kedvéért tenyésztették, hanem húsát is nagy előszeretettel fogyasztották. A liasból is közismert, hogy a görögök kecskehúst fogyasztottak. A nagy Róma szegényebb néposztálya főleg főtt kecske- és juh hússal táplálkozott. Varro idejében inyenc falat volt az Ambrakiából származó kecskegida húsa. Polybios korában egy teljesen kifejlett kecske 10 obolus értéket képviselt.

A homeroskorabeli görögök a kecske bőrét is felhasználták, így a kecskebőrből bortömlőket, sapkákat és a fekvőhelyekre derékaljakat készítettek. A kecske bőrét a későbbi ókori ember is igen különböző ipari célra használta fel.

Az ókoriak a kecskéket mint áldozati állatot is használták, bár Athene kecskéket áldozatul el nem fogadott, mert ő nagyon haragudott az olajfák hajtásait falánkan lerágó állatokra. Az utóbbi azonban csak kivételt képezett, mert az ókoriak, különösen a görögök gyakran áldoztak kecskéket az istenek tiszteletére. A legismertebb a Bacchus tiszteletére áldozatul szolgáló bakkecske, amelyet a régiek nem azért áldoztak fel, mert a szőlő hajtásait rágja le előszeretettel, hanem tisztán azért került Bacchussal és az udvarába tartozó istennel és félistenekkel szorosabb összefüggésbe, mert természete szerint igen nagy élvezetsóvárságban és szertelenségben nyilvánul.

A görögök éppen úgy, mint a rómaiak a szoknyavadász embertársukat egyszerűen baknak (*tragos*, *hircus*) nevezték. Bacchus kísérete a Pan, a Satyr, Silen és Satyriskok testének egyrésze kecskebak alakú. Aeschylus Satyrt egyszerűen baknak, *tragos*-nak (*tragos*) nevezi. Bacchus tiszteletére a bakkecskéknak öltözött színészek zene, tánc és bor mellett némajátékot mutattak be, amelyből a satyrák és komédiák keletkeztek. A közismert tragédia szó is ezekből a némajátékok elnevezéséből veszi eredetét.

Aegipan fele ember- és fele kecsketestű félisten Zeus és Boëtis kecskének utódja. Pan vagy Aegipan kecskelábú és feje szarvazott, amelynek tiszteletére a görögök kecskéket és bakokat áldoztak, hasonlóképpen cselekedtek a rómaiak a faunaliakon Faunus

el a zöldülő pázsiton. A ő küldetésük már régen véget ért; a burokját fészegető utód követeli a maga jogait.

Egy pók ereszkedik alá finomművű hálóján. Most abban hagyja. Mert elkapja egy fuvallat s pók barátunk utazik. Ha nincs szerencséje, úgy elakad egy közeli ágon, de ha jó pillanatban kapta el a szellő, úgy messze elszál, messze... talán a nagy távolban fehérén kéklő hegyek felé, a Kárpátok felé! Magyar föld felé!

Kínosan fájdalmas érzések mardossák lelkemet, lázas indulat fut át a testemen.

Ezer éves büszke hazánk temetése volna ez a szabadságot jelentő, életet lehelő március? Ezer éveken orkánok, világot rengető viharok pusztításait győzelmesen kiálló büszke tölgyfa koronája hitvány szellők fuvalmának martaléka lett?

Vagy a körülré színlődő erőtlén sarjak — vézna ágaiat nyújtogatva — túlnőttek tán az óriást s elfogva előle napfényt, levegőt, elszíva előle a föld tápláló anyagát, lassú sorvadással pusztítanak azt, amit villámok rettentő csapásai sem tudtak ezer éveken keresztül elpusztítani?

Vagy talán alattomos férgek fogai rágták, marcangolták e nemes tölgy gyökereit s végül erőt véve rajta végpusztulással fenyegetik azt, amiből táplálták nyomorult testüket?

— Nem!

A hitvány szellők meghunyászkodva surranak át a vihártálló fakorona erős ágai között; az erőtlén sarjak kárvalottan nyújtogatják vézna ágaiat az égnek; nem foghatják el a napfényt, a levegőt, mert csak rongy csenevésznek ez óriás mellett; nem szívhatják előle el a föld erejét, mert e föld nekik csak

mérget és nem tápláló anyagot terem s az alattomos férgek fogai beletörnek a hatalmas tölgy évezredes gyökereibe.

— Mert ez a tölgy: Magyarország!

Drága földjének elrabolt részein most még bitang rablócsapatok sanyargatását szemléljük a fájdalmasan alátékintő hegy-óriások, de már itt a tavasz, a szabadság hírnöke s eljő az idő, amikor a láncaitól megszabadított magyarság örömteli sirása, ujjongó lelkesedése mellett sastollas vitézek lábai dobbanásának, magyar paripák patái csattogásának, magyar ágyúk, harci szekerek dübörgésének fenyegető visszhangja fogja hirdetni a történeti igazságot: Ez a föld szent föld! Ez a föld magyar föld! Amelyet Isteni akarat folytán ezer évvel ezelőtt szerezték, ezer éven keresztül drága magyar vérről öntözték őseink; porszemének csillogása, a drágakő ragyogása, folyói habjának susogása, a selyem suhogása, erdei zúgása, felhői villámlása a Magyarok Istenének rettenetes, bosszútálló haragvása!

* * *

A szalonkalesből semmi sem lett. A kis pók utazása szomorú sorsunk felé röpítette gondolataimat. Fájdalmas érzéssel, de a jövőbe vetett rendületlen hittemmel bandukoltam hazafelé s lelkem szívárvány húrjain végigrezdült a testvér lengyel nemzet testét öltött imája:

„Szent oltárodnál térdre hulva kérünk,
Szabad hazánkat ó add vissza nekünk!”

tiszteletére. A római lupercaliakon (pásztorünnep), amelyet a farkasokkal szemben remélt védelem tiszteletére rendeztek, oly módon áldoztak Faunusnak, hogy az oltáron levágott kecskéknek friss, még vértől csepegő bőrből készült szíjakkal az áldozó papok keresztül-kasul futottak Róma utcáin és minden szemben jövő asszonynépet megvertek. A rómaiak között az a hiedelem volt elterjedve, hogy az ilyen ütlegetés a házasság termékenységre áldást hoz. Mások szerint ettől a különleges ütlegetéstől a beszennyezett lelkű emberek megtisztulnak.

A kecskét nemcsak az ókori népek használták fel bizonyos ünnepek alkalmával, hanem annál a tulajdonságánál fogva, hogy vezetésére az egész juhnyáját lehet bízni, mert ismeretes ugyanis, hogy a kecskét a juhnyáj nyugodtan, meggondolás nélkül követi a legelőn, a középkorban is felhasználták. Az 1096. évi kereszties hadjárat alkalmával mint seregvezető egy kecske és egy lúd haladt a kereszties had előtt.

Az ókori népek tiszteletéből és szeretetéből érthetően igen sok művészi szobor és emlékdombormű maradt vissza az utókorra.

A régi múlt emlékeiből kiragadott képek, melyek az ókoriak kecskekultuszát mutatják be, néhány durva vonásban mindenesetre azt bizonyítják, hogy a kecske nem megvetendő, de semmiesetre sem haszontalan szerepet tölthetett be az ókori gazdasági életben.

Irodalom: Reinhardt L. dr.: Vom Nebelfleck zum Menschen, Keller Otto dr.: Die antike Tierwelt.

Tavaszi ébredése a budai hegyekben.

Írta: Zoltán Vilmos.

Az idek, szerencsénkre enyhe tél s különösen a februári enyhe időjárás nagyban sietette a növényvilág ébredését s ezzel meglehetősen eltolta a csillagászati tavaszt. Az orgonafa még március elején rügyezni kezdett s március közepe óta zölden áll, a már februárban nyíló százszorszép mellett csakhamar oltomott a nyíló ibolya, a Hűvösvölgy lankáit ugyancsak már márciusban

sárgára festette, a nyíló sombokor s a Rózsadomb virágborult mandula- és barackfáiról fehér és rózsaszínű szirmokat sodort magával az áprilisi szél. A vegetáció a februári enyhe időjárás következtében csakhamar három héttel megelőzte a normális folyamatot s ha netán újból hideg idő vagy fagy állna be, azt a növényvilág, nevezetesen a gyümölcsfák természetesen nagyon megsínylenék.

Mert a március jog és természet szerint még nem zöld hónap; legfeljebb a gyepek és a téli vetés viseli már ekkor jogosan a zöld színt. A fák s bokrok gallyai duzzadhatnak ugyan már a működésüket, életfunkcióikat megkezdett nedvektől, de illő, hogy a csaknem felpattanó lombtrügyet még fényes, barna burok borítsa, melyet lehámozni és lehullatni csak az áprilisi napsugár joga és hivatása. Hisz az erdő fái és bokrai gyakran még április végén is lombtalanul merednek ég felé s veszedelmes természeti játék, ha az erdő már márciusban zöldelni kezd.

Abszolút élettelen a növényvilágban különben télen sincs s a növényvilág őszi meghalásáról szóló rege jóhiszemű, de hamis allegória. Mert az a növényegyed, mely ősszel csakugyan meghal, az ugyan semmiféle tavasz jöttére sem ébred fel többé. Ellenben a tavasszal rügyező fa vagy bokor a télen át csupán pihent, mondjuk: aludt s álma vagy pihenése abban nyilvánult, hogy bizonyos, nevezetesen a fajfenntartásra vonatkozó életfunkciói szüneteltek, míg ellenben az önfenntartásra vonatkozó életfunkciói télen át is szakadatlanul folytak. Az őszi lombhullást megelőzőleg ugyanis a növényben felhalmozott táplálékanyagok — klorofill, keményítő, cukor, olajok — a növény leveleiből bevonulnak a gallyakba, ágakba, gyökerekbe, szóval a védettebb szervekbe, ahol télen át elraktározva maradnak s részben tápláléklul szolgálnak a növénynek, részben pedig tavasszal az energiát, életerőt szolgáltatják az új rügy és lomblevél fejlődéséhez.

A növényi táplálékanyagoknak — a nép egyszerűen nedveknek nevezi — ez a forrongása, vándorlása, egyszóval életműködése akkor kezdődik, mikor a rügyburokban nyugvó levél duzzadni, növekedni kezd, tehát átlag március havában.

Hogy a nedveknek ez a működése mily intenzív erővel történik, arra élő példa a megmetszett szőlővenyige, melynek metszett sebéből igen erős nyomással tör felszínre a feloldott táplálékanyaggal telített nedv. De az elraktározásról szóló elmélet bebizonyításának van frappáns kísérleti módja is. A növény legfontosabb tápláléka a keményítő, mely feloldott állapotban a lomblevélben is található, ősszel azonban bevonul a gallyakba,

máskor miért tilos ugyanaz. Mivel nem szerette a sok gondolkozást, egyszerűen csak engedelmessékedett, ha elkergették, nagy bánattal elodalgott, ha hívták, örömteljes farkcsóválással futott vissza.

Mikor nagyobb lett, folyton a fiúkkal csavargott, megtanulta az enyém és övé közötti különbséget. Megismerkedett a ház környékével, a baromfiudvarral, a veteményes kerttel és a ház környékének tilos részeivel; csak azt nem tudta megérteni, hogy a baromfiudvar szárnyasait megkergetni miért a legnagyobb bűn, míg a kerten kívül szemeztető, idegen tyúkok megkergetéseért dicséretben miért részesült. Nem tudott felemelkedni a fiúpajtások filozófiai gondolkodásának magaslatára.

Nagy gondot és türelmet igényelt a többi fiú megismerése is, mert itt állandóan számolnia kellett gazdái hangulatával. Ma még a legjobb pajtás és holnap halálos ellenség. Ma szeretni kell és örülni kell a viszontlátásnak, holnap pedig meg kell ugatni és a ruháját le kell tépni. A falusi gyerek ellensége, a vasalt ruhájú városi meg kell ijesztetni, a hozzánk hasonló barátságos körülszaglálással kell üdvözölni. Verekedésnél szakszerű segítség szükséges, mivel a kis gazdája összekapott, azt másnap nem szabad farkcsóválással üdvözölni, mert az ilyen meg gondolatlansággal gyengéd megfenyítés jár. Hiába, kutyasorsa van a kutyának.

Sajnos, hogy ezeken kívül még sok más aprósággal kellett megismerkednie. Csavargásaink közben résztvev minden mulatóságunkban, csínytevésünkben. Ott volt a nagy kerítés alatt, mikor titokban kártyáztunk és kiállt az útra vigyázni, ha dinnyére vagy más gyümölcsre fáj a fogunk. Ha ütközben lányokkal

A Bundás tragédiája.

Írta: Hilbert Károly.

Gyönyörű meleg nyári nap volt, mikor bús, szomorú arccal búcsúztunk a drága halottunktól. Egyikünk sem gondolta, hogy a vagnak ígérkező fürdőzési idény ilyen szomorú kötelességgel fog végződni. A vasúti sínnek mentén húzódó árokban, a kezünk és a zsebünk segítségével kiásott gödörbe helyeztük el örök nyugalomra az ember iránti kötelességérzetért és engedelmes-ségért ilyen szomorú sorsra jutott kicsi kutyánkat.

Bundásnak hívták. Mindössze csak három éves volt. Három rövid év, mely idő alatt egy egész életet élt. Megtanult engedelmeskedni; megtanulta, hogy mi az a kötelesség. Igazi barát, játszótárs volt — és egyszerre vége. Két igen bús fiú, tizizenkét éves ifjak a legjobb pajtásukat veszítették el.

Meleg nyári nap volt, mikor nyolc testvérével megszületett. Ő volt közöttük a legkedvesebb fekete, selymes szőrével, olyan volt, mint egy kedves, kis játékkutya. Nem csoda, csakhamar a fiúk játszótársa lett. Velük volt egész éjjel az ágyban és nappal mindig magukkal cipelték. Alighogy megtanult járni, már is a tanulók közé sorozták. Meg kellett tanulnia az engedelmes-séget, hogy mikor kell az egyik fiúhoz menni, mikor szabad a fiúkkal együtt játszania és a mikor ez tilos. Ez utóbbi különösen nagyon sok gondot adott a kis kutya eszének, mert nem tudta megérteni, hogy egyszer miért szabad, sőt kell játszania a fiúkkal és

ágakba és gyökerekbe. Már most ismeretes, hogy a jód ibolyaszínre festi a keményítőt. Ha tehát télen valamely galyról kis darabot lemetszünk s a metszési felületet bekenjük jódtinktúrával, ez sötét ibolyaszínűvé lesz. Ha a kísérletet — mindig új gallyal — folytatjuk mindaddig, míg az illető fa vagy bokor levelei teljesen ki nem fejlődnek, azt fogjuk tapasztalni, hogy a felület mindig világosabbá lesz, míg nem a levelek teljesen ki nem fejlődtek, amikor, annak jeléül, hogy immár minden keményítő a galyból bevonult a levelekbe, meg fogja tartani eredeti színét. Ugyanezt a kísérletet — a szín tekintetében épen ellentétes eredménnyel — ősszel is meg lehet ismételni.

A téli átom elmélete természetesen csak az élő növényekre, elsősorban a fákra és cserjékre áll. Ezek, mielőtt felébredtek álmukból s az önfentartás érdekében fokozottabb életműködést fejtenek ki, mindjárt leveleik kifejlődése után — sőt némelyikük még előbb — megkezdik a fajfentartásra irányuló életfunkciójukat, vagyis virágba borulnak. Ez az időpont rendszerint összeesik a rovarvilág, nevezetesen a méhek és pószérfajok jelentkezésével, amelyeknek közreműködése nélkül a beporzás, a megtermékenyítés lehetetlen volna. Kivételt alkotnak e tekintetben a barkavirágok, például a fűz, amelyek amazoknál korábban is virágoznak s melyeknél a megtermékenyítést a szél végzi.

De nemcsak a fák és cserjék, hanem az egyéves magról most kikelt, esetleg két éves töből ujasarjadt dudvaszerű növények közül az úgynevezett tavasziak is hanyat-homlok sietnek, hogy a nász, a családalapítás idejét le ne késsék s a részben még fakó gyepeit élénken tarkítsák színpompájukkal.

Ezek elseje nálunk kétségtelenül a százszorszép (*Bellis perennis*), mely néha már februárban, sőt enyhe lefolyású teleken még korábban mutogatja csillagvirágait. (E sorok írója 1902. január 2-án, kiválóan enyhe tél idején kilenc fajta mezei virágból álló csokrot hozott haza egy sétatájából. Ezek közt is ott volt a százszorszép.) A Mátyás-, Remete- és Hármashatárhegy homokos fensíkjaiban helyenként ibolyaszínűvé festi a leánykökörcsin (*Anemone pulsatilla*, vagy *Pulsatilla vulgaris*), sárgára a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*). Ugyancsak itt már jelentkezik kék vagy sárga virágaival a legapróbb nőzirom, az alig 8–10 cm. magas *Iris pumila*, míg a sziklák tetején virágzik a picinyvirágú, aransárga *Potentilla verna*.

Nagyon érdekes zöldvirágú növénye a Hármashatárhegy tavaszi flórájának a *Helleborus viridis*, a zöld hunyor s ennek muskotályillatú ugyancsak zöldvirágú rokona, a *Helleborus odorus*.

találkoztunk, azokat vagy meg kellett ugatnia, vagy barátságosan fogadnia. Különösen egy hosszú orrú, szeplős, csunya lányt kellett mindig megugatnia a kis gazdái öröme, mert nem ismertünk élvezetesebb mulatságot, mint a lábuk felé kapkodó és ugató kutyától megijesztett síró lányok bosszantását.

Ilyen nehéz feladatokkal küzdött meg a kis játszó pajtásunk és három rövid év alatt olyan értelmes, megértő társunk lett, amilyent még kívánni sem mertünk. Egy ilyen okos, tanult állatot érte a nagy szerencsétlenség, mikor egy nyári délelőtt fürdeni mentünk. Az értelmes kutya az útunkba eső vasúti síneken csak akkor ment át, ha arra engedélyt kapott. A fentemlített alkalommal épen egy gyorsvonat futott be, mikor a pályához értünk. Bátyám átsietett a túlsó oldalra és hívta a kutyát: „Bundás gyere.” Én pedig megálltam és szintén a kutyával törődtem: „Bundás, állj!” A kétféle parancs zavarba ejtette a drága állatot és az ő kutyalogikájához képest mindkettőt teljesítette. Átszaladt a síneken, de rögtön visszajött. Az elrohanó vonat megnyúzva a sínek mellé dobta. Rémsült arccal néztük a megcsontkított testet és könnyes szemmel kapartunk gödröt a földben, hogy a drága hullát örök nyugalomra helyezhessük.

A kötelesség áldozata most ott nyugszik a pályatest oldalán egy jeltelen kis gödörben. Még most is megsíratjuk a kis pajtásunkat, melynél megértőbb játszótársunk talán sohasem lesz.

Miért kell idejekorán elhagyni ezt a sárteket a barátság és kötelességtudás mintaképeinek?

Még korábban, már márciusban jelentkezik a budai hegyek száraz réteiben az *Ornithogalum luteum* és a legkisebb veronika, a *Veronica triphyllos*, nem is szólva a legelsőnek virágzó hóvirágról (*Galanthus nivalis*) és az illatos ibolyáról.

A hegyvidék, különösen a déli fekvésű lejtők védett volta nagyon alkalmas a kora tavaszi vegetáció gazdag kifejlésztésére. A síkságon már élesebben, a serdületlen növényvilágra ellenségesebben fúj a hideg szél, de azért a síkság is észrevehetően ébredni kezd, noha tavaszi növényvilága erősen elűt a hegyvidéktől. Itt a vadontermő fák és cserjék közt főleg a barkavirágúak nyílnak először, míg a gyepeit elsőnek a fehérvirágú ernyős madártej (*Ornithogalum umbellatum*) és a sárga *Draba verna* tarkítja. A nedves rétek tipikus tavaszi virága az ismert aransárga gólyahir (*Caltha palustris*), mely mellé a *Cordamine pratensis*, a *Holosteum umbellatum*, a *Cerastium arvense*, a *Veronica chamaedrys*, majd a pongyola pitypang (*Taraxacum officinale*), az *Ajuga reptans*, a *Ficaria ranunculoides* s a szép kosbor (*Orchis moris*) sorakoznak.

A tipikus kora tavaszi növények áprilisban — az idén már márciusban — teljesen kifejlődtek s a zord hajnali szél minden igyekezetével szemben teljes virágjában áll. A természetben semmi sem megy harc nélkül s a költők, mikor megéneklik a természetben honoló békét és összhangot, legalább is erősen túloznak. A tél nem engedi át magát kardcsapás nélkül a kikeletnek. Néha, mikor az abnormisan enyhe február és március után már azt hittük, hogy végérvényesen ránk borult a tavasz uralma, közvetlenül a hivatalos tavasz beállta után újból zord hidegre fordult az időjárás és a hideg szél, esetleg fagy rengeteg kárt okozott a korán virágzó gyümölcsfákban. Így hét évvel ezelőtt, 1913. április 16-án hatalmas hóvihár pusztított Magyarországon, mely alkalommal Budapesten is akkora hótömeg hullt a magasból, mely megakadályozta a villamos közlekedést, távíróhuzalokat szakított le és természetesen tönkre tette a gyümölcs-termést, míg az erdőkben és ligetekben a már lombos fákra ránehező zuzmarás hó ág- és galytörés útján rengeteg károkat okozott.

A kikeleten, a természet ébredésén túl vagyunk. Ami ezután következik a májusi, vagy a természet idej kora ébredése miatt tulajdonképpen júniusi flóra a maga gyöngyvirágaival, rózsáival és nefejejtseivel már a tipikus nyári növényvilág keretébe tartozik.

Utolsó tengeri utam.

A háború alatt fennállott utazási nehézségek ellenére az állatkert vezetősége elhatározta, hogy akváriumunk benépesítéséhez szükséges tengeri állatok beszerzésére e sorok íróját — mert ily megbízásoknak a multban is számtalanszor eleget tett — Fiuméba leküldi. *Garády* Viktor dr. a fiumei biológiai állomás igazgatója, kinek közismert szeretetméltsága eleve biztosította küldetése sikerét, arról értesített, hogy az állomás kis gőzöse rendelkezésünkre fog állani s így az utazáshoz szükséges előkészületek és gondoskodások első legfontosabb részét befejeztem tekinthettem. Így az volt a legfontosabb, hogy a megbeszélt időben és helyen megjelenhessek. Indulásunk előtt már két nappal Fiuméba érkeztem,

hol Garády dr. igazgatóval az utolsó előkészületeket megtettük. Kirándulásunk napján korán reggel találkoztunk a molón, ahol Garádyn kívül N. főhadnagy az Adria halászat parancsnoka, egy kisebb társaság, köztük magyar ujságírók a kis gőzösre szálltunk. Eleinte lassan haladtunk előre, mert a gyakorlatozó

A tengeren a fiumei biológiai állomás kis gőzöse, a parton a kiránduló társaság. (Garády felvétele.)

és minduntalan irányt változtató hydroplánok, a torpedó járművek, a katonai szállító gőzösök között a tengeri út nem volt szabad, miért is a legnagyobb óvatossággal haladhatott hajónk. Lassan siklott tova karcsú kis gőzösünk. A kőbányák közelében négy nagy halászbarkát, melyek mindegyikén négy-négy halász foglalkozott, csatoltak hajónkhoz. Gyönyörű nap ígérkezett és a tükörsíma tengeren most már gyorsabb ütemben jutottunk tovább. Rövidesen magunk mögött hagytuk Buccarit, Portorèt, Cirkvenicát, Novit stb. Egyes helyeken a tenger mélysége oly csekély és a víz oly átlátszóan tiszta, hogy a tengerfenék szabad szemmel látható. Tarsznyarakok, különféle csigák és ezüstben fénylő apró halak vidáman sürgölődő-forgolódó sokasága, mint állandó hű kísérők vették körül gőzösünket. Majd azt a kis szigetet hagytuk magunk mögött, mely arról nevezetes, hogy lakói kizárólag, a napjainkban is oly sokat emlegetett árúcsempészettel foglalkoznak; találkoztunk is két áruval teljesen megrakott barkával, amelyek nem csekély veszélyes vállalkozással szállították portékájukat Ausztriába. Szellő sem rezdül, a tenger felülete tükörsíma. Régi és meghitt ösmerősömet üdvözöltem ez alkalommal is a tengert és a nap perzselő melege ellenére, a napbarnította kormányos mellé szegődtem és csodáltam a tenger fenséges látványát, míg a kis társaság a már-már tűrhetetlen forróság elől a kabinokban keresett menedéket. 11 óra felé közelítettük meg Nyivicét, hol búcsút vettünk derék halászainktól, kik barkájukon a tulajdonképeni céljuk felé eveztek, ahol kivetették több 100 méteres hálójukat. Társaságunk pedig utunkat folytatta. Dél tájban értünk Nyivicébe, egy szegényes kis faluba, melynek azonban tökéletesen kiépített kis kikötője van. Az alig 300 lelket számláló falu egyébként különös hatást gyakorol az idegenre, olasz stílusban épített földszintes házaival és keskeny utcáival. A szántóföldek és gyümölcsösök termésben roppant dúsak, így a zab majdnem embermagasság-

ban érleli hosszú kalászeit s a gyümölcsösök kertek meggy-, cseresznye- és fügefái roskadoznak a kiválóan finom és ízletes gyümölcstől. Az ivóvizet itt is kőbe-vájt cisternákban gyűjtik össze és a lakosság között a nap egy meghatározott órájában osztják szét az összegyűjtött vizet.

A faluba is ellátogattunk; rövid szárazföldi utunkról visszatérve, Garády dr. a kikötőben lefényképezte a kiránduló társaságot. Miután az ebéd idejéig elég időnk állott rendelkezésünkre, elhatároztuk, hogy az ebéd előtt még megfürdünk és egyúttal megállapodtunk, hogy a fürdőzés örömeinek majd a hajó kis harangja fog véget vetni. Ruháinkat nem akartuk a parton hagyni, ezért körül-köre ugrálva hatoltunk mindinkább a parttól távol a tengerbe, míg egy nagyobb kötömbhöz nem értünk, hol azután ruháinkat levetettük és az üdítő habokban hamarosan elmerültünk. Körülöttünk a legszebb természetes akvárium terül el; smaragdzöld, vörös, sárga tengeri növények, a különféle színekben pompázó halak, a rákok, a csigák gyönyörködtették a szemlélőt. Különösen annak a figyelmét bilincselheti le a természetnek ez a képe, ki a tenger állatvilágának ismeretében járatos. Elképzelhető, hogy részemről oly fölötté kedves környezetben, a szokottnál gyorsabban multak a percek. Rövidesen a kis harang megadta a jelt, mely fürdőzésünknek véget vetett. E különösen szép világtól búcsút vettünk és visszaúsztunk a rögtönzött ruhátárunkhoz. Ott azonban szemünk elé fölötté szomorú az első percekben mondhatni kétségbeejtő látvány tárult. Bizony-bizony valamiről nagy bölcsen megfélemedtünk! Ugyebár a kedves olvasó már megoldotta a rejtélyt és tudja, hogy az időközben beállott dagály a kötömbön fekvő ruháinkat sem kímélte meg. Nagy meglepetésünkben és a semmiképen sem kellemesnek nevezhető helyzetben tanácstalanul állottunk, mire másodszor is megszólalt a harang. Most már erősebb s türelmetlenebb hangokat küldött felénk. A baleset miatt további elmélkedésre sem időnk, sem kedvünk érthetően nem lehetett s pár

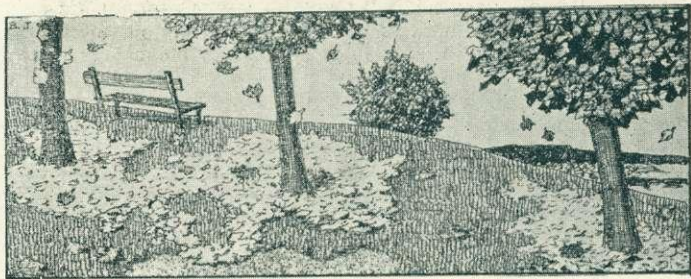
A tartályokkal megrakott kocs a fiumei biológiai állomás előtt.

pillanat alatt csuronvizes ruhába bújunk és így vártuk a jobb szerencsét, hiszen visszavonulásunk útja az apróbb szikladarabok a dagály folytán már láthatatlanok voltak. A hajón a nem várt balesetet észre sem vehették, mert körülbelül 3—4 km. távolságra kalandoztunk el. A percekig tartó kendőlobog-

tatás után, miközben a harang harmadszor is megszólalt, elérkezett a szerencsés megmenekülésünk ideje. Mentőcsónak vitt vissza a fedélzetre, hol a társaság többi tagjával együtt jót nevettünk az önkénytelen számkivetésünkön.

Ebben a derűs hangulatban ültünk le a terített asztalhoz, gőzöcskünk pedig irányt változtatott és a nyílt tenger felé vette útját, hogy a déli órák hőségét a szabad mozgás enyhítse. Délután 5 óra tájban már ismét a halászbárkák közelébe értünk s mindannyian nagy érdeklődéssel és feszült figyelemmel lestük az eredményt. A hálótát óvatosan emelték ki, az eredmény azonban sajnos nem volt kielégítő. Úgy látszik a tengeralttjárók és a hydroplánok lármája a halakat elriasztotta. Kisebb halak elég nagy mennyiségben kerültek elő a hálóból, egyébként azonban egynehány nagy síma Ráyával (Raya batis L.) és nagy tengeri pókkal (Maya squinado) kellett beérnünk.

Miután zsákmányunkat nagy bádog tartályokban elhelyeztük, melyeket külsőleg vesszőfonalú kosarak védenek s a halászbárkákat ismét hajónkhoz csatoltuk, hazafelé indulunk. Már messziről tünedeznek fel aivilágított város körvonalai (a világító torony a háború alatt nem volt használatban) s a kedves kis kirándulás eseményeinek hatása alatt este 10 órakor érkezünk meg Fiuméba. A társaságtól most búcsút vettem, mert a halak további elhelyezése miatt kellett intézkednem. Figyelembe kell vennünk azt, hogy még hosszú út előtt állunk s az állatoknak kis pihenőt kell juttatnunk, ezért ideiglenesen nagyobb akváriumokban helyezzük őket el a biológiai állomáson. Másnap még a környéken s Abbazia körül kisebb állatokra halásztam s bármennyire szerettem volna meghosszabbítani itt tartózkodásom idejét, a hazatérés előkészületeihez kellett hozzáfognom. Második képünkön látható a tartályokkal megrakott kocsi, amint a biológiai állomás épületét elhagyja és a vasútra indul. Miután külön teherkocsiban nyertünk elhelyezést, ismét megkezdődött a további fontos szakadatlan munka, mert a tartályokba állandóan friss levegőt kell szivattyúzni. Ami úgy történik, hogy a tartályok fedelét leemeljük és félóránként egy nagyobb kézi légszivattyú segítségével a tengeri vízbe tisztá levegőt szorítunk be. Ha most meggondoljuk, hogy a vasúton való utazás 21 órát vesz igénybe, elképzelhetjük mennyi fáradságba kerül, míg egy ilyen aránylag csekély állománnyal felfrissítjük akváriumunkat. Ennek ellenére igen jó eredménnyel hoztam haza az évek során a legszebb gyűjteményeket s egyedüli vágyam az, hogy minél előbb ismét útra indulhassak, hiszen oly égetően szükséges most az akváriumnak benépesítése. Szép Adriánk azonban, sajnos mintha távolabb lenne tőlünk, noha közelebb van lelkünkhöz-szívünkhöz, mint valaha. *Auer Károly.*

VADÁSZAT

A nem kívánt hangverseny.

Hárman indultak fel a havasra, a két vadászcimbora és a kerülő.

Gyönyörű április volt. A ragyogó napfény, a fakadó rügyekből áradó balzsamos illat meglepésztette az embert, majdnem nyarat képzelt. „Kakas”-ra mentek. Fenn a „Rin Máre” mellékvölgyeiben, a sötét fenyők között megszólalt már a „nagy kakas” csettyegő, sürrögő hangja. Ahol a szakállas moha tisztásokat irtott (elég ilyen folt van a Retyezáton), fehér-szárazon hagyván a megfojtott csupasz törzseket, a leszálló szürkületben megborongva halad át nesztelen léptekkel a havasi pásztor, babonás lelkével az erdő szellemeit látja a fantasztikus, fehér-csonkokban. Csendes, elhagyatott vidék, ember alig járja, jó hely az óvatos fajdnak. Ide iparkodtak.

Délutánra járt már az idő, mikor a fenyves övébe értek. A napsugár belevesztette a mind tömöttebbé gyűrődő szennyes-szürke felhőkben. A szél is mindjobban feltámadt. A hó ritka, nagy pelyhekben kezdett szállingózni; szóval a nyárból egyszerre tél lett. A három ember összenézett; nem tetszett nekik ez a fordulat. Hja bizony, nem jó ilyen éjszakát a havason tölteni. Ismerték már a dolgot; most még csak suttog a szél, de ha a nap lemegy, sietősebb lesz majd a felhők útja, megkergeti őket a sivitó havasi szél. Vág a hó, mint a tű, a csúklókba égő fájdalom támad, se keze, se lába nem akar működni az embernek, mint valami vízben dagadt faszerszám.

Nem tanácsos ilyenkor a „tétő”-re menni. Seba! volt már rosszabbul is, — vigasztalják egymást, — csak reggelre kiderüljön!

A kerülő, a vén havasjáró „móc” is ilyesvalamit gondolhatott, mert morogva mondja, hogy jobb lenne a „gropi maré”-ba (a nagy gödörbe) menni. Csak a fejükkal intenek „igen”-t. Bizony az jó lesz; kissé eltérnek ugyan a céltől, de legalább szélről védett helyen lesznek s tán némi fűdélre is számíthatnak. A „Gropi Mare” óriási katlanszerű szakadék, melynek magasba törő meredek falai dacolnak az elemek dúlásával. Hőpadt mélyében arra tévedt pásztorok kőből, fenyőágából összehevenyészelt kunyhófélét raktak, váratlan esetekkel számolván, mert itt ugyan nem legeltetnek, — a kúsza futófenyőt nem járja a jószág — de jó, ha erre jártában lepi meg az embert a hirtelen támadó hegyi fergeteg.

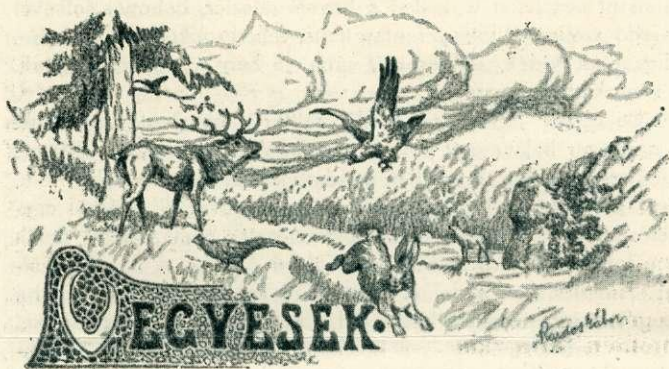
Jókora út volt, míg oda vergődtek. Nem annyira messze, mint inkább fárasztó. A gyalogfenyő közt bujkáló hólé, az utat minduntalan elzáró omladéksziklák között halad. Szerencse, hogy a hó — úgy, ahogy — világít.

Végre csak odavergődtek, be-besüppedve a friss hóba. Az alacsony kunyhóban csak épp hogy elfértek. Lerázva magukról a havat, összekotorták ami kis törmelék szárazfa akadt s tüzet élesztettek. A fellobbanó lángnál kissé falatozva, melegedve, úgy-ahogy elhelyezkedtek. Alvásról szó sem lehetett. A rozoga gallytetőn s a nyitott bejárón be-beccapott a hó. Úgy tíz óra tájban a tűz is kialudt, nem lévén mit reá tenni. Csendesen pipálgatva szunyókáltak, hallgatták a fenn zúgó vihart.

A szélzúgásba egyszerre vérfagyasztó hang keveredett. Valahol a közelben egy mély „Aú . . .” hangzott, mindjobban véko-

nyitva a végét. Vagy kétszer-háromszor magányosan hangzott, majd más oldalról is felhördült s aztán felváltva hol egyesben, hol chorusban ordítottak. Egy-egy bátrabb, vagy tán éhesebb ordas alig pár lépésnyire a kunyhótól. Csunya társaság verődött össze az idegen szagra. Néha-közbe változott a program; a pokoli üvöltést istenverte marakodás váltotta fel, majd megint megbékülve, újból összetimteltek. A legkellemetlenebb az volt a dologban, hogy az üvöltés nem egy helyről, hanem köröskörül hangzott. Látni semmit sem lehetett, részben a sötétség, részben a futófény miatt. A vaktában leadott lövésre egy kis csend lett s aztán újból szólt a koncert. Így tartott ez egész hajnalig. Mind gyéresebb lett az ének, míg végre egész elhalt. Közben a vihar is elült. Úgy öt óra tájt, mikor már szürkült, a „terepszemle” azt mutatta, hogy a kellemetlen muzsikások a kunyhó körül mintegy 20–30 lépésnyire egész csapást vágta a friss hóban. Nehéz lett volna megmondani, hogy hányan voltak, de valószínűnek látszott, hogy tizen felül lehettek. Az éhség hajtotta, de a gyávaság visszatartotta őket a kunyhótól. Mindamellelt emlékezetes éjszaka maradt. Valahányszor a „Gropi” felé vitte útjuk, mindig visszatért a borzalmas, hideglelős hangverseny kellemetlen emléke.

Tőry Viktor.

A Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató szakosztálya, amely szakosztály a hazai barlangoknak a tudomány szempontjából való felkutatását és tanulmányozását tűzte ki feladatául, a napokban tartotta részleges tisztújító közgyűlését. Ennek eredményeképpen a szakosztály vezetősége a következőleg alakult meg:

Elnök: Bella Lajos. Alelnök: Kadics Ottokár dr. Titkár: Ferenczi István dr. A választmány tagjai: Bekey Imre Gábor, Éhik Gyula dr., Hillebrand Jenő dr., Horusitzky Henrik, ifj. Lóczy Lajos dr., Bárány Albert, Schröter Zoltán dr., Völgy Viktor dr. A szakosztály működését ezúton a lelkes magyar társadalom figyelmébe ajánljuk.

Déliab Délnyugatafrikában. A déliab nemcsak a Hortobágy érdekes légköri tünete, hanem előfordul mindenütt, ahol a nap égő sugaraitól felmelegített homokból kisugárzó hőség rétegetelődásokat idéz elő a levegőben, így pl. gyakori a Szaharában is. A „Times”-ben egy német Délnyugatafrikában állomásozó angol tiszt érdekes leírását adja a tüneménynek, melyből közöljük a következőket: „Micsoda borzasztó magány ez itt! Fehérő homokhullámok óceánja, sehol egy szikrányi élet, egyetlen növény, egyetlen állat, még csak egy rovar sem látható. Aztán a déliab. 400 méternyi távolságban egy ember felveszi egy lovas alakját s 600 méternyi távolságban egy egész ezred nyüzsgő, csupa hullámozó kodalak. Mikor megkíséreltük a most partra szállt ezreddel érintkezésbe jutni, jobb szárnyunkon hirtelen fantasztikus lovasok, gyalogság és tüzérség merült fel s őrült iramban felénk tartott, mintha meg akarna bennünket rohamozni. Századunk hurrával sorakozott s futólépésben indult neki az ellenségnek, hogy az utolsó pillanatban még észrevegye, hogy csaknem saját csapatainkat támadtuk meg. Lónak, lovasnak, ágyúknak egyszerre sehol semmi nyoma; játszi hamis déliab volt az egész.”

Heliotropizmus a növényvilágban. A növények életnyilvánulásának egyik legérdekesebb s mindenki által megfigyelhető tünete a heliotropizmus, vagyis a növények fénykeresése. Szobanövényein mindenki észrevehette, hogy ha azok huzamosabb ideig kissé sötét helyen, rendszerint az ablaktól távol állnak, akkor azoknak gallyai az ablak irányában megnyúlnak, meghosszabbodnak s levelei igyekeznek olyan helyzetet elfoglalni, mely lehetővé teszi nekik, hogy az ablakon át beáramló napfényből mennél több jusson nekik. A növény ilyképp látható szimbolumává válik a fénykeresésnek. A tüneménynek oka az, hogy a növények leveleinek főanyaga levélzöld (klorofill) egyáltalán nem tud ellenni napfény nélkül s csak ebben fejlődhet ki. Innen van, hogy a teljesen elsötétített helyen huzamosabb ideig tartott növények levelei, vagy például a pincében kihajtott burgonya csirája szintelen s csak a napfényre hozva válik zöldé.

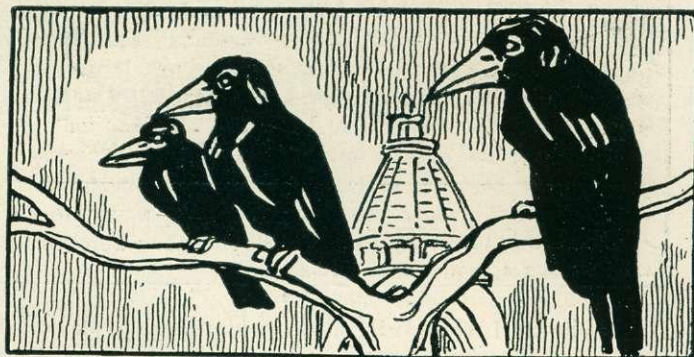
A vérzésselállítás új módszere. Minden sebészi műtétnél fontos óvatossági rendszabály a vérzés mielőbbi elállítása. Ezt, amennyiben nagyobb vagy közép nagyságú véredények átmetszéséről van szó, alákötéssel szokták eszközölni. A nagy véredények mellett azonban minden sérülés vagy metszés alkalmával a kisebb véredények is véreznek, ez a parenchymás vérzés, melynek elállítására eddig a Liquor ferri sesquichlorati-val telített tampon használták. Már igen hatásos, de sajnos, ritka vérzésselálló szer az Indiában termő pengawi yambi. Most Fonio svájci sebésznek, aki Kocher berni tanár mellett dolgozik, az az ötlete támadt, hogy állati vérből állítson elő vérzést csillapító és felszívó szert, melyet Kocher—Fonio-coagulennak nevezett el. A hatása ennek abban nyilvánul, hogy nagyban siettetni a sebből kiszivárgó vér megalvadását s ezzel elállítja a vérzést. A sebészek és orrspecialisták, akik siettek az új szert kipróbálni, egyhangúlag úgy nyilatkoznak, hogy Fonio találmányával a sebészet értékes és hatásos új módszerrel lett gazdagabb.

Az élet folytonossága a természetben. Ismeretes, hogy az életnek a földön való megjelenése óta állatfajok és családok keletkeztek, melyek a tökély bizonyos fokáig fejlődtek, aztán lassan újból degenerálódtak, míg végül teljesen kihaltak. A paleontológiai kutatás azonban arra is nyújt példát, hogy egyes fajok ősidők óta a mai napig élnek s életképességük fokát tekintve arra a feltevésre jogosítanak, hogy kihalásuk időpontja végtelenül messze van. Sok, még ma is élő fajról a föld különböző rétegeiben talált fosszilis maradványok összehasonlításából tudjuk, hogy már messze túnt korszakok faunájának álladékaikhoz tartoznak. Ilyenek a Lagenaria, Nodosaria, Spirulina, Lingula, Crania, Turbo, Trochus és Nautilus fajok, melyek már a silurban és cambriumban is előfordultak s ma is élnek. Ezek tehát származásuk régiségét tekintve igazi arisztokratái az állatvilágnak, mert legmesszebb tudják visszavezetni családfájukat.

A világegyetem határai. Annak a nézetnek, hogy a világ „végtelenül” nagy, semmiféle csillagászati alapja sincs. Egyetlen természeti törvény sem kényszerít e feltevésre s teljesen hamis az a beállítás is, hogy pl. a tejút csillagainak határtalanul nagy száma a végtelenséget képviseli számunkra. Hisz a tejút minden egyes csillaga térbelileg meghatározott helyen áll, tehát meghatározható véges távolságban. A csillagászat meg is kíséri, hogy a kozmosz — világegyetem — nagyságát illető kérdésre határozott választ adjon, még pedig olyképp, hogy a csillagoknak a földhöz mért távolságát mérések útján meghatározza. Így pl. a tejút által övezett lencsealakú csillagrákás legtávolabbi csillagjai 25.000 fényévnyi, vagyis 236.000 billió kilométernyi távolságra esnek a földtől. William Herschel a tizenharmadik század végén felállította a hipotézist, hogy az égen látható spirális csillagködök túlesnek a tejúton, vagyis jóval távolabb vannak annál. Ez az elmélet Wirtz és Lundmark mérései óta beigazolódtott, mert ez utóbbinak megállapítása szerint e ködök középtávolsága nem kevesebb, mint 16 millió fényév, vagyis 1547 trillió kilométer! (Egy trillió egy 1-es 18 nullával.) A világegyetem tehát nagyobb, mint a nekünk látható „kozmosz”, de hogy mekkora, az megállapíthatatlan, de bármily nagy számuk keretén belül mégis véges. 16 millió fényév! Ez annyit jelent, hogy a spirálködnek most azt a fényét látjuk, mely 16 millió évvel ezelőtt lobbant ki, tehát akkor, mikor a földön az ammonszarvak kihaltak!

□□□□ A kiadásért felelős: RAITSITS EMIL. □□□□

MI·UJSÁG AZ·ÁLLAT· KERTBEN?

BUDAPEST FŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJÉNEK KÖZLEMÉNYEI

Budapest, 1920.

VII. évfolyam. 8. szám.

Április 15.

KIADJA: BUDAPEST FŐVÁROS
ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE

Az állat- és növénykert igazgatóságának
közreműködésével szerkeszti:
RAITSITS EMIL

Megjelen május—szeptember hónapokban
minden kedden, azontúl havonta legalább
kétszer. „A TERMÉSZET” melléklapja

Az állatkert tejgazdasága.

Bármennyire is törekszik minden állatkert állományának épségben tartásánál arra, hogy az igen különböző állatfajoknak megadja a viszonyokhoz és körülményekhez mérten az életfeltételükhöz a legszükségesebbet, mégis általánosságban az állatkertek állatainak eltartásánál, a természetes élethez mérten bármennyire is tökéletesbedjék a vadon élő állatok tartás-viszonya, igen sok kívánni valót fognak a szakértők találni.

A múlt alkalommal a hely szűke miatt csak igen röviden vázoltuk a ragadozó állatok táplálására szolgáló eleségek ismertetését. Most áttérhünk a fiatal és beteg emlősállatok táplálásának legfontosabb kellékére, a tejre. Az állatkertek tejszükséglete igen lényeges és e kérdés felett egyszerűen napirendre térni nem lehet. Állatkertünk a megnyitás óta tejszükségletét a gondos előrelátás hiányában a központi tejcarnokból szerezte be, nem hogy arra törekedett volna, hogy saját üzemében beállított tehénészet, kecsketenyészet útján tejszükségletét kielégítse. A sok egyéb állattartás mellett a látszólagos túlszűfolttság ellenére is a fontos kérdés megoldható lett volna. A háborús körülmények mutatták meg a legjobban a gazdaságos élet legszebb példáit. A nyaraló telepeken, így a Svábhegyen, Zugligetben, Hűvösvölgyben, Rákosszentmihályon, Mátyásföldön, Budapest környékén és egyéb helyeken az előrelátó gondos családapa, úgy a gazdagabb, mint a szegényebb polgár nem feledkezett meg arról, hogy a serdülő gyermekek részére ne biztosítsa az életfentartás-

hoz feltétlenül szükséges tejmennyiséget. Átalakította gazdaságosan díszes nyaralójának környékét és saját üzemébe vette a budapesti ember előtt oly ominozus millimáriságot.

Csupán az állatkert nem alkalmazkodott a változott viszonyokhoz mérten, sajnos a legutóbbi időig, bár ezt jóval megelőzően megtehetné volna. Most azonban meghallgatásra talált az állatkert vezetőségénél az az elv, mely minden tekintetben arra alapozza az állatkert üzemét, hogy saját termékeivel lássa el a lehetőséghez mérten szükségleteit. Ezt a célt óhajtja elérni, mint első lépés a jövő kialakulásánál, a kecsketenyésztés és ezzel kapcsolatban a kecsketej termelés fokozása.

Ha az állatkert vezetősége kellő szakértői irányítás mellett tovább halad ez úton, a közel jövőben azt is remélhetjük, hogy megfelelő mintatehénészet beállításával nemcsak az állatkert állatai részére nyújthatunk megfelelő mennyiségű és minőségű tejet, hanem az állatkertet látogató közönség részére is berendezhetünk oly tejivó csarnokokat, ahol gümőkórtól mentes teheneiktől származó tejjel láthatjuk el a tanulás és üdülés miatt az állatkertbe sereglő sápadt arcú gyermekereget. Nemcsak tej, hanem a tejtermékek is igen fontosak az állatkerti állatok táplálásánál. Egyebet ne említsek, csak a friss túró mennyire fontos tápláléka egyes madárfajnak és a pelyhes fiókáknak. Sajnos, a mostani időben az állatkert az utóbbit is a piacon vásárolja.

Mielőtt a jövőről beszélne, annak részletes terveit ismertetnénk, a hely szűke miatt szolgáljon felvilágosításul e rövid közlemény és egy-

üttal elégedjünk meg azzal a lépéssel, amelyet elértünk, amidőn állatkertünk a kecsketenyésztésgazdaságos részére tért át, amelynek eredményét, ha jelenleg nem is érezzük, de a közel jövőben kellően értékelni fogjuk, amidőn már kellő mennyiségű tejtermelő kecskénk rendelkezésünkre fog állani. — R. E.

HIREK

Az állatkert galambtenyésztésének felfrisítése. A háborús következmények pusztításai meglátszanak az állatkert galambállományán is. Sok fajta hiányzik. A vér felfrisítése miatt új galambtörzsekre volna szüksége az állatkertnek. Ez irányban fel is kértük a galambtenyésztőket, hogy fajtatiszta tenyésztőkből juttassanak egy-egy törzset az állatkertnek. A galambtenyésztők hazafias érzéstől áthatott körében már is meghallgatásra talált, köszönet a magyar galambtenyésztők hivatalos orgánumának, mely pártfogolta felhívásunkat. Debrecenből kaptuk az első levelet, amelyben Katona István arról értesít, hogy amint a postaforgalom megindult az állatkert részére többszörösen kitüntetett galambtenyésztéséből 1 pár fehér páva és 1 pár fehér Blüetta galambot küld. A hazafias galambtenyésztőnek ezúton is hálás köszönettel adózunk. Bárcsak hazafias példája minél több követőre találna.

Adomány az állatkertünk részére. „Könyöt A. Sándor és a Takarmány és terményértékesítő r.-t.” mint a városligeti cirkusznak bérlői önkéntes adományként a főv. állat- és növénykert javára 30.000 koronát ajánlottak föl és azt az állat- és növénykert pénztárába be is fizették. A Magyarországon mondhatni példátlan lelkes adományt úgyhiesszük nemcsak az állatkert vezetősége fogadja a legnagyobb köszönettel, hanem az állatkertünket kedvelő közönség is nagy elismeréssel fogja honorálni.

A kiadásért felelős: RAITSITS EMIL

Drótszőrű foxterrier kan, Russki Rolli, 1¹/₄ éves
apja: Mokány Berci, anyja:
Russki Fruska eladó. Cím a kiadóban.

Francia bulldog kölyköt, pedigreet keresnek meg-
vételre. Cím a kiadóban.

Liszt kukacot venne az állatkert igazgatósága. Árján-
lat az igazgatóság címére küldendő.

Cserebogarakat gyűjtünk az állatkert szárnyasai
részére.

Állatbarátok iratkozzanak be a Magyar Országos
Állatvédő Egyesületbe X. ker., Ernő-u.
11-13. Tagsági díj egy évre 6 korona, amelynek fejében az
„Állatvédelem” szakfolyóirat jár.

Vidrát, borzot, görényt, menyétet
köszönettel venne az állatkert igazgatósága.

Bélyegeket, kisebb bélyeggyűjteményeket vásárol.
Cím a kiadóban.

Angol bulldog pedigrees megvételre kerestetik. Cím
a kiadóban.

Hirdetéseket elfogad az „A Természet” kiadóhivatala
Budapest, Állatkert.

Házinyúl. Az állatkert igazgatósága felóhajtja frissíteni
házinyúl tenyésztését s ez úton fordul a
módosabb nyúltenyésztőkhöz avval a kéréssel, akinek módjában
van, az adományozza az állatkertnek felesleges fajtiszta tenyész-
anyagát.

Fehér spic kölykök kaphatók. Rajna, Rákóczi-út 86.

Német juhász kölyökkutya, pedigrees álla-
tok, kaphatók
Erős Egon, VI., Dessewffy-u. 10. I. em.

Eladó fajgalambok, egyszerű Bécziek, Belga-
posták, Kinai sirálykák.
Szatinetták, Szilvezetták, Angol parókások páronként faj- és
minőség szerint 250 koronától 800 koronáig. Tassy Géza magánzó.
Pusztamonostor.

**Eladó állatok, virágok, gyűjtemé-
nyek** hirdetése a legeredményesebb az apróhirdetések rova-
tában.

Fajtatiszta fejőskecskék Mikso Imre, Ehmann-
telep (Hunyadi-u. 5.)
tenyésztésben mindenkor kapható. Ugyanitt fedezésre elfogadnak
nőstény kecskéket.

**Dermedtre csaholó szálkásszőrű
német vizsla** megvételre kerestetik. Cím a kiadóban.

Német vizsla kölyök kutya, nyolc hetes, tiszta vérű,
rövid szőrű, pedigres anyától, néhány
darab eladó. Cím: Bossányi, Budafok, Alsó Sas-utca 55. Villamos
megálló: Tóth József-utca.

Mókusokat szívesen venne át az állatkert igazgatósága.

Az apróhirdetések díja 10 szóig 10 korona.

Az Országos Magyar Vadászati Védegylet
tulajdona és hivatalos közlönye a

VADÁSZLAP

Megjelen minden hó 5-én
ELŐFIZETÉSI ÁRA EGÉSZ ÉVRE 40 KORONA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
az ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZATI VÉDEGYLET
titkári hivatala :: Budapest, VII., Bálint-u. 5. szám

**Az Állatkertben nézzük meg
az akváriumot
és a pálmaházat**

Ugyanott szép emléktárgyak
jutányos áron kaphatók!

**Mindenki fizessen elő az
„A TERMÉSZET”-re**

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre	48 K
Félévre	24 K
Negyedévre	12 K
Egyes szám ára	3 K

Az előfizetés díja az „A Természet” kiadó-
hivatala címére Budapest Állatkert küldendő

VADÁSZOK! Fizessenek elő a
„NIMRÓD”
képes vadászujságra

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4.

**VÁLTUNK ÁLLATKERTI
BÉRLETJEGYET!**

Felnőtteknek	60 K
Tanulóknak	40 K
Gyermekeknek 10 éven alul	20 K